

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Ledarskapets betydelse för gruppdynamik

Huda Jowhar

Självständigt arbete LKXA2G

Vårterminen 2022

Examinator: Jana Hanzel Kratka

Sammanfattning

Titel: Ledarskapets betydelse för gruppdynamik

Title: The importance of leadership for group dynamics

Författare: Huda Jowhar

Typ av arbete: Examensarbete på grundläggande nivå (15 hp)

Examinator: Jana Hanzel Kratka

Nyckelord: Ledarskap, gruppdynamik, ledarstil, relation, lärare, elev, grupp, klassrumsklimat

Syftet med studien är att förstå om det finns en relation mellan lärares ledarskap och gruppdynamiken i gymnasieskolor. För att uppnå studiesyftet formulerades två forskningsfrågor; Hur påverkar lärarens ledarskap gruppdynamiken i klassrummet, samt vilka faktorer menar lärarna påverkar deras möjligheter att utöva ett bra ledarskap och skapa en bra gruppdynamik i klassrummet?

Datainsamling för studien skedde genom två kvalitativa metoder; observationer och intervjuer med 5 gymnasielärare från 3 olika skolor i två olika kommuner inom Västra Götalandsregionen. Den samlade dataanalysen delades till fyra teman: tydlighet, relation och interaktion mellan lärare och elevgrupp, anpassning och variation och ledarskapet samt gruppdynamikens villkor.

De viktigaste resultaten var att lärarens ledarskap påverkar elevgruppens dynamik i klassrummet. Den skickliga läraren kan främja elevernas lärande genom att skapa den goda gruppdynamiken i lärmiljön. Den goda pedagogiska ledaren kan växla mellan olika ledarstilar och anpassa sig efter situationen med syftet att understödja elevernas lärande. Gruppstorlek, elevernas motivation och lärarens engagemang är en del av andra faktorer som inverkar på gruppdynamiken.

Innehåll

Inledning	1
1. Syfte och problemformulering	3
1.1 Syfte	3
1.2 Frågeställningar	3
1.3 Avgränsningar	3
2. Teori och tidigare forskning	4
2.1 Ledarskap: allmänt om ledarskap och den pedagogiskt ledarskap	4
2.2 Ledarskapsstilar	5
2.2.1 Det auktoritära ledarskapet	5
2.2.2 Det demokratisk ledarstil	5
2.2.3 Situationsanpassat ledarskap	6
2.3 Gruppdynamiken	6
2.4 Ledarskap och den sociala interaktionen i klassrummet	7
3. Metod	10
3.1 Metodval	10
3.1.1 Observation	10
3.1.2 Intervju	11
3.2 Urval	12
3.3 Etiska ställningsantaganden	12
3.4 Analys av data	12
3.5 Studiens kvalitet	13
4. Resultat och analys	14
4.1 Tydlighet	14
4.2 Relation och interaktion	15
4.3 Anpassning och variation	17
4.4 Ledarskapets villkor och gruppdynamik	18
5. Diskussion	21
5.1 Resultatdiskussion	21
5.2 Avslutande tankar	23
5.3 Metoddiskussion	24
5.3.1 Metodkombination diskussion	24
5.3.2 Observation diskussion	24
5.3.3 Intervju diskussion	24
5.3.4 Urval diskussion	24
5.4 Vidare forskning	24
6. Referenser	26
Bilagor	28
Bilaga 1	28
Bilaga 2	29

Inledning

Varje dag går flera miljoner elever till skolan med syftet att lära. Alla lärare är ansvariga för att lära eleverna de huvudsakliga förmågorna såsom att kunna läsa, skriva och räkna. Dessa förmågor är centrala för att bygga ett fungerande liv och vara en bra medborgare som aktivt kan delta och bygga upp samhället. Forskning visar att pedagogen är en ledare i klassrummet som är ansvarig för att erbjuda den bästa lärmiljö för eleverna (Granström, 2007). Detta innebär att pedagogen avgör bland annat vilka övningar som eleverna kommer att delta i under lektionsmomentet. Granström (2007) skriver att vara en pedagog innebär att ha flera roller som hen bör uppfylla, men de två viktigaste roller är att vara en ledare och en lärare. Båda rollerna samexisterar och för att kunna lyckas med den ena bör den andra vara med. Ledarskapet påverkar relationen mellan lärare och elev samt eleverna emellan.

Forskning påvisar att lärarens ledarskap kan skapa ett bra samspel mellan lärare och elev. Ogden (2017) menar att lärarens ledarskap har den största betydelsen för elevernas lärande. Thornberg (2020) redogör för en studie som förklarar ledarskapets påverkan på elevernas lärande där resultatet visar att ett effektivt ledarskap i klassrummet ökar kvaliteten av elevernas lärande. Detta kan i sin tur öka interaktionen mellan lärare och elevgrupp. Det här kan leda till ett positivt klassrumsklimat som höjer elevernas lärande för de kognitiva färdigheterna (Thornberg, 2020). Den goda lärmiljön kan skapa ett gott socialt klimat i klassrummet som stödjer lärandet. Där kan eleverna som medlemmar i en grupp integrera, samspela och vara delaktiga i ordinarie undervisning (Wede et al., 2021). Ogden (2017) anser att forskning inom ledarskap i skolan är avgränsad och att det finns ett stort behov av nya studier som kan aktualisera vetenskap. Därför skall jag i denna uppsats undersöka hur lärarens ledarskapsstil påverkar gruppdynamiken i klassrummet.

Mitt intresse för forskningsämnet väcktes under min VFU-period där jag under mina observationer uppmärksammades om gruppdynamikens förändring i klassrummet och hur detta påverkar lärandet. Under min första VFU-period observerade jag en klass för en hel skoldag och jag observerade hur varje lärare ledde ett undervisningsmoment. Det fanns en tydlig skillnad i gruppdynamiken i klassrummet beroende på vilken lärare de hade. Efter detta började jag rikta min uppmärksamhet mot hur lärarens ledarskap i klassrummet under undervisningstid har en stor vikt som i sin tur har inverkan på gruppdynamiken. Jag observerade även hur lärare kan fånga elever intresse samt på vilket sätt den sociala interaktionen med eleverna hade betydelse för elevernas lust att lära. Några lärare lyckades med att uppnå lärandemålet smidigt, medan några andra behövde mer tid och kraft för att leda undervisningsmoment.

Mina observationer var meningsfulla moment, den huvudsakliga anledningen till detta är att observationerna jag gjorde gav mig insikt i ledarskapet av lärarrollen, vilket innefattar många olika aspekter. Observationerna gav inblick i hur lärare vägledde elevernas lärande i den vardagliga pedagogiska verksamheten. Varje lärare behärskade olika ledarskapskompetenser med sin stil av ledning. Jag såg hur varje lärare hade sitt sätt för att leda ett klassrum mot den

nationella målen i form av kunskapskrav. Detta väckte mitt intresse för att fördjupa mig mer på lärarnas ledarskap samt hur en skicklig lärare kan skapa en god gruppdynamik i klassrummet.

Min studie riktar sig till alla pedagoger som vill utveckla sitt ledarskap i klassrummet oavsett om de är nyexaminerade eller är erfarna. Studien kan bidra till att förstå relationen mellan lärares ledarskap och gruppdynamik i klassrummet samt vilka faktorer som påverkar dem.

1. Syfte och problemformulering

1.1 Syfte

Syftet med studien är att förstå om det finns en relation mellan lärares ledarskap och gruppdynamiken i gymnasieskolor. För att uppnå syftet har följande forskningsfrågor formulerats:

1.2 Frågeställningar

1. Hur påverkar lärarens ledarskap gruppdynamiken i klassrummet?
2. Vilka faktorer menar lärarna påverkar deras möjligheter att utöva ett bra ledarskap och skapa en bra gruppdynamik i klassrummet?

1.3 Avgränsningar

Mot bakgrund av intresse för lärares ledarskapsstils betydelse i klassrummet har studien tagit sin utgångspunkt i observationer av lärare i deras pedagogiska vardagspraktik i klassrumsmiljö och intervjuer med lärare. I samband med två observationer har fem lärare intervjuats. Några av intervjufrågornas formulering grundades efter observationen i klassrummet. Under intervjuerna har lärare beskrivit deras syn samt tankesätt kring ledarskapets betydelse. Tillika har lärare beskrivit hur de kan skapa en god gruppdynamik i klassrummet.

2. Teori och tidigare forskning

Ledarskap och gruppdynamik är ett stort forskningsområde vilket är omöjligt att täcka helt på rimligt sätt i min studie. Som ett resultat av detta kommer jag avgränsa min studie och endast beröra den forskning som är mest relevant för min studie. Detta innebär att min studie ska gå in på pedagogiskt ledarskap i klassrummet samt gruppdynamiken som har betydelse för denna studie.

Följande avsnitt innehåller centrala begrepp och tidigare forskning som är en grund för min studie och som avgör teorin som min studie vilar på. Först identifieras ledarskapet från två perspektiv: det allmänna perspektivet och det från det pedagogiska perspektivet. I studien har valet av ledarskapsstilar begränsats till tre tydliga ledarskapsstilar; det auktoritära ledarskapet, det demokratiska ledarskapet (Sveningsson & Alvesson, 2010) och det situationsanpassade ledarskapet (Stensmo, 2010). Därefter definieras centrala begrepp i gruppdynamiken och teorier som förklarar hur gruppdynamiken utvecklas. Därpå presenteras teorin som min studie vilar på som klargör den sociala interaktionen i lärmiljön. Forskning presenterar ledarskap och gruppdynamik samt hur de kan påverka elevernas lärande.

2.1 Ledarskap: allmänt om ledarskap och den pedagogiskt ledarskap

Det finns flera definitioner av ledarskap; en av definitionerna är att *ledarskap* handlar om förändring och utveckling. Enligt Sveningsson & Alvesson (2010) är *ledarskap* en komplex social process som handlar om att lyssna, kommunicera och vara tydlig. Ledarens personlighet har en stor betydelse för ledarskapet. Därför bör ledaren vara en driven, positiv person som kan se helheten och kan skapa en fungerande arbetsmiljö (Sveningsson & Alvesson, 2010). En annan beskrivning av *ledarskapsprocessen* att det är en nödvändig social interaktion mellan människor med syftet att vägleda utveckling mot verksamhetsmålen (Sveningsson & Alvesson, 2010). Med andra ord är *ledarskap* en ömsesidig relation mellan en ledare och efterföljare (Sveningsson & Alvesson, 2010).

Thornberg (2020) betonar att läraryrket är ett yrke som kräver kompetenser i ledarskap. Granström (2007) har i sin forskningsstudie definierat begreppen *lärarskap* och *ledarskap* i skolan.

Lärarskap i klassrummet handlar om att ha
- kunskap om ett kunskapsområde (ämne)
-förmåga att förmedla kunskaper och färdigheter.
Ledarskap i klassrummet handlar om
-kunskap om klassrumsinteraktion och grupprocesser
-förmåga att hantera klassrumsinteraktion och grupprocesser. (Granström, 2007, s.17)

Muijs och Harris (2003) anser att det inte finns en gemensam definition för lärares ledarskap som alla forskare är överens om. En av definitionerna är det *pedagogiska ledarskapet* vilket sker när en lärare som en ledare leder eleverna in och utifrån klassrummet, och inverkar på

andra med målet att förbättra lärandet (Muijs och Harris, 2003). En annan definition för det *pedagogiska ledarskapet* är hur det sätter den meningsfulla relationen mellan lärare och elever i centrum samt att de kan använda varandra som resurs med syftet för utveckling (Muijs och Harris, 2003).

2.2 Ledarskapsstilar

Lärares ledarstilar i klassrummet har olika kontrollgrader över elevernas beteende i klassrummet. Ledarskapsstilarna har utvecklats utifrån psykologisk rådgivning (Stensmo, 2010). Under 1950-talet påbörjades forskningen om lärarskicklighet (Ogden, 2017). Forskningen pekar på hur olika lärares ledarskapsstilar påverkar elevernas lärande. Det finns olika typer av ledarskapsstilar (Sveningsson & Alvesson, 2010). I denna studie kommer fokus att riktas mot tre ledarskapsstilar; det auktoritära ledarskapet, det demokratiska ledarskapet (Sveningsson & Alvesson, 2010) och det situationsanpassade ledarskapet (Stensmo, 2010). I kommande avsnitt ska de tre ledarskapsstilarnas innebörd redogöras för samt efterföljande kort relevant fakta om de specifika ledarskapsstilar. Därefter ska teorin framställas och tidigare forskning med koppling till gruppdynamik. Till sist kommer ledarskapet beskrivas i den sociala interaktionen i klassrummet.

2.2.1 Det auktoritära ledarskapet

Med auktoritär ledarskapsstil avses när ledare bestämmer autonomt vad som kommer medarbetare att göra utan att fråga råd från medarbetare (Sveningsson & Alvesson, 2010). Denna typen av ledarstilar är mer lämpad då ledaren har den information som behövs för att fatta beslut eller när det är nödvändig att fatta ett hastigt beslut. Ogden (2017) beskriver att auktoritära lärare är en lärare som styr elevernas lärande genom att stimulera elevernas egna bidrag och förmågan till självreglering. Thornberg (2020) beskriver flera typer av maktutövning av lärare i klassrummet. Den första typen är legitim makt, vilket innebär att läraren blir auktoritär som utövar sin makt genom att fatta beslut. I samband med denna maktform kan läraren utöva en social påverkan på eleverna på grund av andra maktformer. Lärare är mer medvetna om hur man kan lära sig eller utveckla kunskaper i skolämnet, vilket kan gå under den andra typen som är expertmakt. Vidare fortsätter Thornberg (2020) med sin beskrivning och förklara den personliga makt som sker när eleverna kan se upp till, eller identifiera sig med, lärare.

Både lärare och elever har makt i en förtroenderelationen. Lärare har en formell makt som eleverna accepterar vilket bidrar till mer förtroende för sin lärare (Lilja, 2013). Eleverna har också makt i klassrummet som kan synas genom att de gör det mer eller mindre arbetsamt för lärare, exempelvis genom att störa genomgången.

2.2.2 Det demokratiska ledarskapet

Den demokratiska ledarstilen gäller när ledaren delar på beslutsprocessen med medarbetarna och bestämmer tillsammans vad de ska göra samt hur det ska genomföras (Sveningsson & Alvesson, 2010). Den här sorten av ledarstilar är mer lämpliga när ledare inte har tillräckligt

med information för att fatta beslut, exempelvis när ledaren är medveten om att medarbetarna har kunskaper som medverkar till bättre beslutsunderlag.

Det är nödvändig att uppleva den demokratiska processen även om vi människor talar om demokrati. Det finns även ett stort behov för människor att få uppleva den demokratiska processen (Friberg & Hakvoort, 2021). Detta innebär att det är viktigt för en person att bli sedd, accepterad och att bemötas av andra med respekt. Enligt Stensmo (2010) finns det två nödvändiga förutsättningar bakom demokratin; disciplin och respekt. Med båda förutsättningarna kan människor leva i frihet och jämlikhet. Med disciplin och respekt kan man acceptera ett gemensamt beslut trots att man har en annan inställning än en majoritet. Klassrummet kan vara den främsta lärmiljö där eleverna får möjligheten att utöva demokrati (Thornberg, 2020).

2.2.3 Situationsanpassat ledarskap

Stensmo (2010) skriver om forskning kring ledarskap i arbetslivet och förklarar att en ledare behöver variera sin ledarskapsstrategi. Målet med variation i ledarskapsstrategi är att välja den strategin som passar in hos karaktärerna i gruppen på den ena sidan samt passa in i gruppuppgiften hos de på andra sidan. Olsson (2016) betonar att lärare anpassar sin ledning efter nya situationer under skoldagarna. Vidare fortsätter Olsson (2016) med att lärarens ledarskap kan utövas i nya situationer eller händelser såsom att en ny elev kommer in i klassen under mitten av läsåret. Utifrån denna argumentation kan ledarskapet inte bedrivas på samma sätt från ett tillfälle till ett annat mellan barn och lärare. Emellertid är det möjligt att förutsätta att ledarskapet bedrivs och påverkas av hur det tidigare bedrivits.

Lärare som en ledare bör se individen och kollektivet, individen med olika förutsättningar samt olika stödbehov och kollektivets lärande mot de nationella målen (Olsson, 2016). Detta kan genomföras genom att väcka elevernas intresse, anpassa lektionernas innehåll med elevernas tidigare kunskaper och hitta en intresseväckande pedagogisk aktivitet för att främja lärandet.

2.3 Gruppdynamik

Gruppdynamiken är en av de förutsättningar som är centrala i lärandet. Olsson (2016) förklarar detta och betonar att det individuella lärandet sker via två interaktioner; den första sker när individen interagerar med andra individer som tillhör till en gemensam grupp, medan den andra interaktionen sker då individen interagerar med sin omgivning. Begreppet *grupp* kan identifieras med ett flertal definitioner beroende på vilken teoribakgrund man har och vilket område som studeras (Thornberg, 2020). I den här studien kommer några av dessa definitioner av grupp att presenteras. *Grupp* innebär ”en samling individer som integrerar (samspekar) med varandra.” och ”två eller flera ömsesidigt beroende individer som påverkar varandra i ett socialt samspel.” (Thornberg, 2020, s.16). Begreppet *dynamik* kommer från fysiken (Svedberg, 2021) och handlar om krafter och rörelser samt vad som orsakar förändring. Inom socialpsykologin finns ett flertal teorier om vad som sker under gruppdynamikens utvecklingsresa. Enligt Svedbergs (2021) teorier förklaras orsaken bakom grupputvecklingen samt hur det händer.

Flera viktiga centrala frågor påverkar denna utvecklingsresa såsom: tidsaspekten, makt, medlemskap, normer och roller.

Svedberg (2021) betonar grunden för gruppdynamiken, vilken är känslan av samhörighet hos gruppmedlemmar. Gruppen kan byggas upp via flera gemensamma aktiviteter och med hjälp av sådana aktiviteter kan individerna i gruppen omvandlas till gruppmedlemmar. Varje enskild individ kommer att se sin roll i gruppen och se individens betydelse för hela gruppen (Dahlkwist, 2020). Interaktionen mellan gruppmedlemmar är en typ av social interaktion som ska förklaras i kommande avsnitt. Vidare lyfter Svedberg (2021, s.124) tre traditionella huvudfrågeställningar i socialpsykologin som är till grund för grupputveckling. Dessa frågor är:

- Vilka är vi?
- Vad ska vi göra?
- Hur ska vi göra det?

Målet med grupputvecklingen är att öka samspelet och arbetsformer i gruppmedlemmar. Thornberg (2020) tycker att en grupputveckling kräver tid och kontinuerligt arbete. Ett av de essentiella mänskliga behoven är att umgås med andra människor. Relationen mellan gruppmedlemmar sker under tre olika huvudfaser vilket är att gruppen kan flytta mellan olika faser och har lugna korta perioder (Friberg & Hakvoort, 2021). Den första fasen är tillhörighetsfas då eleven/individerna försöker undersöka den nya ställningen och hitta sin tillhörighet i eller utanför gruppen, medan den andra fasen är kontroll och rollsökningsfas när eleven börjar söka sin roll i gruppen. Detta kan skapa motsättningar samt konflikter mellan eleverna. I den tredje fasen känner eleverna sig mer trygga och vågar att visa sina styrkor och svagheter. I samhörighetsfasen fungerar gruppdynamiken utmärkt.

I en tysk-amerikansk studie betonade forskare att gruppen befinner sig i en ständig reform. Anledning bakom detta är att gruppen har sina egna krafter och sin egen dynamik också (Dahlkwist, 2020). I samband med gruppindividualiteten har en annan studie om gruppdynamik visat att varje grupp har sin enastående personlighet som har några likheter eller skillnader mellan olika grupper dynamik (Dahlkwist, 2020).

2.4 Ledarskap och den sociala interaktionen i klassrummet

Jag har valt att utgå ifrån den socialpsykologiska teorin som försöker förstå påverkan av sociala interaktioner mellan människor. Denna teori och forskningsområde har i uppdrag att förklara och förstå hur människors beteende, känslor och tankar verkar på den sociala interaktionen mellan människor på ena sidan, och mellan individer och samhälle på andra sidan (Thornberg, 2020). Skolan är en plats där sociala relationer grundas, uppehålls och omskapas. Olsson (2016) skrev i sin doktorsavhandling att lärandet sker genom interaktion mellan lärare och elever i en lärmiljö.

Stensmo (2010) lyfter fram en studie om den sociala interaktionens påverkan på elever. I studien delades eleverna till två grupper: en samarbetsgrupp där eleverna som samarbetar mot

ett mål medan i den andra elevgruppen tävlar eleverna mot varandra för att nå målet. Studieresultat har bland annat visat att samarbetet mellan eleverna i en grupp har mer positiva attityder till lärare och klasskamrater än de tävlande eleverna. Ett annat resultat har visat att eleverna i samarbetsgruppen är mer emotionellt inblandade i lärprocessen i jämförelse med de tävlande eleverna. Vidare visar studien också att eleverna i samarbetsgruppen tycker bättre om skolpersonal samt klasskamrater och visar mer ömsesidig respekt och acceptans än de tävlande eleverna.

En av de viktiga omsättningar mot sociala interaktionen är att det existerar flera skolor i det traditionella systemet som fokuserar mer på disciplin. Mer fokus läggs istället på slutproduktionen (Hakvoort & Birgitta, 2021). Med andra ord ställs elevernas uppförande och beteende i centrum.

Lärare som en ledare i klassrummet bör vara lyhörda samt kommunicera med eleverna på ett tydligt sätt (Sveningsson & Alvesson, 2010). En annan definition av det pedagogiska ledarskapet som Muijs & Harris (2003) har tagit upp i sin artikel är att lärare som ledare vägleder elevernas utveckling och skapar en god lärmiljö för eleverna.

Stensmo (2010) betraktar ledarkompetens som en av de tre typer av huvudkompetenser som lärare i dagens skolor bör behärska. Lärare bör kunna leda och organisera en grupp av elever i ett klassrum. Lärare som en ledare börjar sin ledning redan från planeringstiden som sker innan lektionstiden (Stensmo, 2010). En forskningsstudie visar att lärare fattar flera beslut under sin planeringstid. Dessutom planerar lärarna vilka metoder som kommer att användas för att kunna främja elevernas lärande. Vidare skriver Stensmo (2010) att läraren är också en problemlösare som resonerar och löser problemsituationer frekvent.

Lärare som en ledare planerar sitt arbete för att vägleda elevernas utveckling. En annan forskning om lärares tänkande visar att planeringsprocessen är en mycket komplex process som inte följer en enkel planeringsmodell (Stensmo, 2010). Planeringens startpunkt är från elevernas bakgrund och förmågor istället för undervisningens mål. Pedagogen har en mental plan; vilket innebär att lärare planerar i tre olika faser. Den första fasen är före lektion medan den andra är under lektionstid och den sista fasen är efter lektionstiden (Stensmo, 2010). En studie från 1970-talet, tillsammans med flera undersökningar som utforskade lärares möjligheter att undervisa med ledarskap i praktiken i klassrummet, uppvisar att lärares ledarskap i klassrummet hjälper lärare att undervisa med färre störningar och ökade elevernas engagemang, vilket i sin tur förbättrar lärandeklimatet i klassrummet (Ogden, 2017). Studien påpekar även att läraren bör vara saklig, skapa en positiv lärmiljö via rutiner och ha en tydlig ledning.

Maria Olsson (2016) skriver i sin doktorsavhandling att pedagogen utövar ledarskapet i sociala interaktioner med barnen. Ledarskapet är ömsesidigt vilket innebär att i ledningen verkar ledaren och övriga inblandade människor. Med andra ord kan lärare och barn/elev ha ett inflytande på varandra. Vidare skriver Olsson (2016) att lärandet är komplext, därför bör lärare som en ledare för undervisningsmomentet välja vad ska läras och varför just detta stoff. Didaktiska val och vilka metoder lärare använder i genomgången har en stor betydelse för elevernas lärande.

När skolan möter fler problembeteenden i lärmiljön kommer skolan att följa upp på reglerna. Ogden (2017) skriver om en forskning om reglerna i skolan som utgör en viktig grund för lärande. För att reglerna i skolan skall följas är det viktigt att reglerna har positiva konsekvenser om reglerna följs eller negativa konsekvenser om man bryter mot reglerna. I samband med negativa och positiva konsekvenser är behaviorismens lärandeteori centralt och utbildningen om behaviorism utvecklades i USA under 1900-talet (Svedberg, 2021). De centrala begreppen för behaviorism är respons och stimulering. När eleverna följer skolregler får de en positiv respons från läraren och när eleverna bryter mot skolregler får de en negativ respons. Den positiva responsen kan vara att eleverna samlar poäng som kan bytas mot någon favör, t.ex. en trevlig utflykt (Stensmo, 2010).

3. Metod

I detta avsnitt presenteras metodvalen som använts för att samla in data som behövdes för studien med efterföljande beskrivning av processen för val av metoder för intervjuerna och observationerna. Därpå presenteras urval och en beskrivning av de etiska principer som gjorts i denna studie. Följande avsnitt avslutas med beskrivning av data analysprocess och studiens kvalitet.

3.1 Metodval

Målet med studien är att förstå om det finns en relation mellan lärares ledarskap och gruppdynamiken i gymnasieskolor. Det har beslutats att den mest gynnsamma metoden för denna studie var att kombinera mellan två datasamlingar metoder. För att nå studiens syfte och för att få svar på mina frågeställningar valdes två kvalitativa metoder; observation och intervju (Denscombe, 2021). Anledningen bakom metodvalen är att med hjälp av intervjuer och observationer kunna fokusera på hur den enskilda läraren gör i klassrummet samt hur pedagoger upplever sitt eget ledarskap, men även hur den enskilda läraren får möjligheten att skapa en god lärmiljö och själv avgöra vad som fungerar när det blir stökigt i klassrummet.

3.1.1 Observation

Den här studien vilar på den socialpsykologiska teorin som undersöker interaktionen mellan människor i en miljö. Forskare kan använda kvalitativ datainsamling via observation med syftet att undersöka bland annat livsstil och kultur i särskilda sociala grupper (Denscombe, 2021). Detta görs i min studie då syftet är att få mer förståelse för interaktionen mellan lärare och elevgrupper i lärmiljö. Anledningen bakom valet att genomföra observationer är att förstärka förståelsen för interaktionen mellan lärare och elever i lärmiljö, vilket i sin tur hjälper mig under intervjufrågornas formuleringsfas. Det vill säga att några av intervjufrågornas formulering blev grundade efter observationen i klassrummet.

Min plan var att genomföra flera observationer med olika ämneslärare som kommer att intervjuas efter observationen. Men det gick inte som planerat på grund av tidsbrist, därför kunde jag endast observera två lektioner istället för fem. Den första observerade lektionen var 60 minuter lång, medan den andra observationen varade i 90 minuter. Under mina observationer ställdes lärares ledarskap och hur de vägleder elevernas lärande under lektionstid i fokus. En av förutsättning för observationer är att bibehålla miljön naturlig (Denscombe, 2021). På grund av detta kommer jag att smälta in i den naturliga miljö som är klassrummet och undvika interaktion med lärare eller eleverna.

Med direkta observationer kan forskare bevittna händelsen via direkt visuellt deltagande (Denscombe, 2021), vilket jag gjorde i mina observationer. Denscombe (2021) menar att observationer är systematiska, när forskare följer ett observationsschema som innehåller vad som ska observeras. Detta är ett effektivt sätt att samla en stor mängd av data under kort tid. Målet med systematiska observationer är att samla in data som stämmer överens mellan olika

observationstillfället och undvika psykologiska faktorer som inverkar enskilda forskare (Denscombe, 2021).

Några anteckningar skrevs ner under observationsmomenten och direkt efter varje observation dokumenterade jag mina uppfattningar. Observationsdatan dokumenterades på ett objektivt och enhetligt sätt (Denscombe, 2021). All relevanta data från samtliga observationstillfällen samlades, med mer fokus på ledarskap och gruppdynamiken i klassrummet. Denscombe (2021) skriver att den viktigaste fördelen med systematisk observation är att forskare kan dokumentera direkt vad man gör i den naturliga miljön. Detta innebär att forskare kan samla data från reala miljöer direkt. Däremot kan forskare få annan data när man frågar människor eftersom det finns en skillnad mellan vad de säger och vad de gör.

3.1.2 Intervju

Om forskningsintervju skriver Denscombe (2021, s.267) ” Forskningsintervjuer är en metod för datainsamling som använder människors svar på forskarens frågor som datakälla”. Genom intervjuer kan forskare samla data via människors svar på intervjufrågor. Denna intervjumetoden valdes i syfte att få en djupare förståelse kring ett ämne. Detta kan ske när den intervjuade personen beskriver sina åsikter, uppfattningar, känslor och erfarenheter (Denscombe, 2021). Genom komplexa frågor kan forskare uppfatta hur saker fungerar. Mina intervjuer ska kombinera strukturerade intervjuer med semistrukturerade intervjuer. Strukturerade intervjuer ska genomföras genom att intervju enskilda lärare och ställa flera frågor från min intervjuguide. Semistrukturerade intervjuer är när jag fråga efter mer detaljerade svar och låter den intervjuade utveckla sina idéer. Under intervjun bör jag vara neutral för att minimera min påverkan på undersökningsresultatet. Det kan man behöva följa upp för att gå djupare in i ett ämne.

Denscombe (2021) skriver att det är viktigt att forskaren/ intervjuaren tar hänsyn till flera kompetenser vid ansikte mot ansikte intervjuer. Intervjuaren bör bland annat vara uppmärksam, följa upp och vara lyhörd under intervjutiden. Det är viktigt att ordna intervjuplatsen genom att placera sittplatser i 90 graders vinkel till varandra (Denscombe, 2021). Detta kommer att skapa en bekväm interaktion mellan forskare och den intervjuade.

Min plan var att träffa de intervjuade lärarna och genomföra intervjuerna ansikte mot ansikte i skolmiljö under skoltid. På grund av tidsbristen kunde jag dock inte genomföra alla intervjuer ansikte mot ansikte. Tre av mina intervjuer var ansikte mot ansikte medan två intervjuer var en digital intervju via programmet Zoom. Under intervjun frågades lärare flera frågor med syftet att samla data för min studie om ledarskapet och gruppdynamiken (Bilaga 2). Läraren beskrev hur de kan vägleda elevernas lärande via pedagogiska ledarskap. Dessutom, vad är viktig för att kunna leda eleverna mot lärandet samt hur en lärare som en ledare kan skapa en fungerande lärmiljö samt hantera stökiga situationer i klassrummet. Jag startade intervjun på ett mjukt sätt genom att ställa lätta frågor. Anledning bakom detta är att ge läraren möjligheten att slappna av och känna sig bekväm (Denscombe, 2021). Frågornas svårighet ökade gradvis under intervjun och jag följde upp lärarens svar. Vidare bad jag om ett mer detaljerat svar med målet att höja min förståelse för interaktionen mellan lärare och elever. Alla intervjuerna genomfördes i en

lugn miljö vilket minskar distraktion hos de intervjuade lärarna. Detta har en positiv effekt på de intervjuade lärarna då de kunde beskriva sina tankar utan att bli avbrutna.

Enligt Denscombe (2021) är intervjuer lämplig metod för att samla in detaljerad och djupare data om ett ämne. Insamlade data under intervjutiden är baserad på informanternas prioritering och åsikter. Genom intervjuer har forskare möjlighet att förbättra idéer samt urskilja de centrala faktorerna (Denscombe, 2021). En nackdel med intervjuerna är att intervjupersonerna kan uttrycka mer än vad personen gör. Detta kan minska datas validitet på grund av att uttrycken stämmer inte överens med handling.

3.2 Urval

Min plan var att observera och intervju flera legitimerade lärare som undervisar olika ämnen för att kunna samla data från ett bredare perspektiv. Detta var svårt att genomföras på grund av nationella proven; det var svårt att hitta lärare som hade möjligheten att kunna bli observerade och intervjuade på grund av tidsbrist. Via ett missivbrev (Bilaga 1) kontaktades några lärare från min VFU-skola och andra skolor, på så vis lyckades jag med att planera två observationer och fem intervjuer. De intervjuade lärarna är legitimerade och de undervisar olika ämnen i skolan. Lärarna arbetar i 3 olika skolor i två olika kommuner inom Västra Götalandsregionen.

3.3 Etiska ställningsantaganden

Studien tar hänsyn till de fyra etiska grundprinciper som är: deltagarens intresse ska skyddas, deltagare frivillighet och samtycke, öppet och ärligt samt följer nationella lagar (Denscombe, 2021). Intervjuade lärare fick ett missivbrev (Bilaga 1) som innehåller information om mitt syfte för studien via e-post. Jag kontaktade dem för att planera observations- och intervjutider. I missivbrevet står det också att all insamlad data ska skyddas och deltagaren har rätten att dra sig ur. Träffen med intervjuade lärare började med en kort introduktion av studien samt studiens mål. Därefter frågades de intervjuade lärarna om jag får deras samtycke att spela in vår intervju för forskningens skull.

3.4 Analys av data

Mina fältanteckningar skrevs ned efter observationerna och efter intervjuerna transkriberades de ljudinspelade intervjuerna med syftet att förbereda insamlad data för analysen senare. Detta resulterade i 24 sidor av empiriskt material. Analysmetoden var en tematisk analysmetod som delade den insamlade datan till olika teman och genomfördes genom flera steg (Braun & Clarke, 2006). Genom den tematiska analysen kan data som är både relevanta och viktiga för studien identifieras. Den tematiska analysen är en kvalitativ analys med syftet att hitta data som är kopplat till studiesyftet och besvara studiens frågeställningar samtidigt (Denscombe, 2018). I det första steget i analysen lästes det empiriska materialet igenom. Det andra steget var att markera den informationen som var relevant till studien och data kodades. Efter detta kategoriseras datan till olika teman (Braun & Clarke, 2006). Genom den tematiska analysen

identifierades de fyra teman som är: Tydlighet, relation och interaktion, anpassning och variation och ledarskapets villkor och gruppdynamik.

3.4 Studiens kvalitet

Trovärdighet är ett kvalitetskrav på forskningen, vilket innebär att studien görs med aktuella regler (Bryman, 2018). Denna studie har genomförts med forskningsetiska principer samt med hänsyn till angelägna regler i Sverige. Studien må dock bli validerad av respondenter, vilket ägnades åt i studien. Generalisering är ett annat kvalitetskrav på forskningen, det innebär att slutresultaten av studien kan vara överförbara till andra sammanhang (Bryman, 2018). Studien är en kvalitativ studie med syftet att förstå relationen mellan lärares ledarskap och gruppdynamiken. För att nå studiesyftet var intervjuerna strukturerade samt semistrukturerade, detta betyder att resultatet kan skilja sig om någon annan följer samma intervjufrågor (Bilaga 2). Detta innebär att det är svårt att generalisera studiens resultat. Forskare bör undvika falska data och förväntas att vara öppna och tydliga med det de gör (Denscombe, 2021). Detta görs genom att visa forskningssannolikhet och vara rättvis och objektiv under hela forskningsprocessen. Resultatet av detta är att forskningsreliabiliteten höjs.

4. Resultat och analys

I följande avsnitt presenteras resultat från två observationer och fem enskilda intervjuer där pedagogerna arbetar i gymnasiet på 3 olika skolor med olika gymnasieprogram samt varierande erfarenheter mellan 11–23 år. De intervjuade lärarnas personliga uppgifter är skyddade och därför presenteras lärarnas åsikter med hjälp av bokstäver som symboliserar varje lärare med: A, B, C, D och E. Min analys har delats upp i fyra olika teman som bygger på de egenskaper som intervjupersonerna menar är viktiga för det goda ledarskapet och för den goda gruppdynamiken i klassrummet som är kopplad till mina observationer också. Dessa teman är: tydlighet, relation och interaktion mellan lärare och elevgrupp, anpassning och variation och ledarskapets samt gruppdynamik villkor.

4.1 Tydlighet

Tydlighet var det mest återkommande temat i intervjuerna och observationerna, som är viktiga i ledarskapet och gruppdynamiken. Lärarnas resonemang under intervjuerna kring tydlighet och vikten i ledarskapet och dess påverkan på eleverna stämmer överens med det som Ogden (2017) och Sveningsson & Alvesson (2010) anser. Båda betonar att tydlighet är en av de viktigaste faktorerna som påverkar lärandeprocess på ena sidan och en av de centrala förutsättningarna för den goda ledaren på andra sidan. Vidare fortsätter Ogden (2017) samt Sveningsson & Alvesson (2010) att redogöra för hur pedagogen kan som en ledare vägleda en elevgrupps utveckling mot lärandemålet via tydliga instruktioner, struktur samt regler. Lärare E betonar under intervjun att den pedagogiska ledaren bör markera tydligt i klassrummet att läraren är den enda som har i ledarrollen i klassrummet. Lärare E menar att om läraren inte tydligt visar vem det är som är ledare i klassrummet, kommer någon annan att fylla rollen istället för läraren. Vidare fortsätter lärare E med att en konsekvens av ett otydligt ledarskap är eleverna som kommer upp och försöker styra lektionen istället för läraren. Lärare E betonar att

“Det kan bli att eleverna talar om vad andra elever ska göra och inte göra samtidigt som jag visar att det är jag som är ledaren och jag som bestämmer i klassrummet för att kunna skapa studiero i klassrummet.” (Lärare E, intervju, 4 maj, 2022)

Som vi kan förstå av citatet ovan menar alltså läraren att det är viktigt för eleverna och deras möjlighet till arbetsro att läraren tydliggör för eleverna att läraren är lektionsledaren.

Vid frågan om lärares ledarskap beskrivs min observation med lärare A så här:

Jag och lärare A gick in i klassen, där fanns det några elever som småpratade innan vi kom dit för att påbörja lektionen. Lärare A hälsade på eleverna och började förbereda sig för undervisningen genom att koppla ihop sin dator med projektorn i klassrummet. När läraren var beredd att starta föreläsningen höjde läraren sin röst i några minuter och påbörjade att redogöra för sin lektionsplanering. Efter ett tag, återvände han tillbaka till sin normala ton när eleverna slutade prata med varandra och började lyssna. (lärare A, min anteckning, 4 maj, 2022)

Med detta menade läraren att tydliggöra för eleverna att lektionen har startat, då slutade eleverna att prata med varandra och fokuserade på föreläsningen. I liknande resonemang

redogör lärare B i intervjun, att i starten av varje lektion står han i centrum för eleverna. På så sätt ger lärare B på tydligt sätt instruktionerna för lektionen och eleverna har han i centrum som en ledare. Ett liknande resonemang för professor i pedagogik vid Linköpings universitet Samuelsson i en artikel i tidningen Skolvärlden (2020). Samuelsson avser här att de första minuterna är viktiga eftersom läraren etablerar sig och visar ramar för den sociala relationen. Samuelsson åsyftar att det blir lättare för lärare att vägleda eleverna om läraren har en plan med syftet att förebygga en grund för långsiktiga relationer och har bestämt hur eleverna kommer bemötas (Skolvärlden, 2020).

I frågan om tydligheten i lektionsplanering betonar lärare D att klarhet är centralt i rollen som lärare. Med hjälp av tydliga lektionsplaneringar som är skrivna på tavlan samt tydliga beskrivning för vad eleverna kommer göra, är viktiga för att skapa en bra lärmiljö. Lärare B talar även om hur tydlig kommunikation med eleverna har en inverkan på gruppdynamiken och beskriver:

Jag märker att det blir stökigt när eleverna inte vet vad de ska göra. Till exempel när man tydliggör instruktionen och eleverna vet tydligt vad som ska göras, vad som förväntas av dem, minskar det oftast stöket så där. Det är oftast brist på ledarskap i kommunikationen och ofärdiga instruktioner eller otydliga instruktioner när de inte vet vad de ska göra (lärare B, intervju, 4 maj, 2022).

Som vi kan förstå av citatet ovan menar alltså lärare B att det är betydelsefullt att pedagogen riktar elevernas fokus mot lärandet genom att tydliggöra för eleverna vad lektionsmålet är samt lektionsplaner via den goda och tydliga kommunikationen. Ett liknande resonemang för tydliga mål har Stensmo (2010) och skriver att tydliga mål kan underlätta lärarens ledarskap i klassrummet. Med detta menar Stensmo (2010) att lärare bör tydliggöra lektionens mål för elevernas och hur eleverna ska genomföra uppgiften för att kunna behålla ordningen i klassrummet.

Sammanfattningsvis kan sägas att de lärare jag intervjuat menar att tydlighet är en viktig del av ledarskapet och för elevernas möjlighet att lära. Enligt intervjupersonerna är det viktigt att tydligt visa för eleverna vem som är ledare i klassrummet och intervjupersonerna åsyftar också att det tydliga ledarskapet innebär att vara tydlig med lärandemålen och lektionsplaneringen. De intervjuade lärarna är överens om att tydligt ledarskap bidrar till bättre klimat i klassrummet, vilket i sin tur leder till en god gruppdynamik mellan eleverna.

4.2 Relation och interaktion

Lärare A redogör i intervjun att det är oerhört viktigt att skapa relationer med eleverna. Vidare fortsätter han med att ju större gruppen är desto svårare blir det att skapa relationer, men man måste ju på något sätt nå alla och ha någon relation med alla elever. Även lärare E talar om relationernas värde och betonar att hon har en bra relation med eleverna och tycker det är värdig att ha det. Vidare beskriver hon kopplingar mellan den goda relationen och ledarskapet samt berättar att när man skapar kontakt med sina elever blir det lättare att vara ledare och tydlig också. Det finns likheter hos lärarnas resonemang kring relation mellan lärare och eleverna där

relationen har en betydelse för ledarskapet och gruppdynamiken i Olsson (2016) doktorsavhandling. Olsson (2016) beskriver att mötet mellan pedagoger och barn är en handling. Med detta avser Olsson (2016) att ledarskapet syns som en interaktionshandling. Vidare fortsätter Olsson (2016) och förklarar att lärandet sker genom interaktionen mellan lärare och elever i en lärmiljö. I liknande resonemang beskriver Thornberg (2020) den socialpsykologiska teorin som undersöker den sociala interaktionen mellan människor. Teorin försöker att förstå hur människor tänker, hur deras känslor och beteende påverkar dels den sociala interaktionen mellan människor och dels mellan individer och samhälle (Thornberg, 2020). Lärare C talar om relationen med eleverna.

“Jag skapar relationer med mina elever och skämtar med dem och tycker det är roligt. Och har också högt i tak, jag brukar kunna hitta de eleverna i klassen som man kan skämta lite extra med, och de som man absolut inte ska skämta med.” (lärare C, intervju, 4 maj, 2022)

Som vi kan förstå av citatet ovan menar alltså lärare C att det är angeläget att skapa en god relation med eleverna med en tydlig ram för den professionella relationen. Med detta syftar läraren också på att ramen är betydelsefulla för både lärare och elever för att tydliggöra för båda två vad gränsen går i dessa professionella relation. I liknande lärares resonemang kring relationsramar betonar Jensen & Løw (2011) att lärare är ansvarig som en pedagogisk ledare för att sätta ramen för den professionella relationen med eleverna samt ansvarig för att utveckla relationen. Med detta åsyftar Jensen & Løw (2011) att det pedagogiska ledarskapet kräver att lärare sätter gränsen för den professionella relationen. Detta ska bidra till en lärare som är trygg med sin ledarroll vilket kan bidra till en god och säker relation med eleverna.

I min observation med lärare C såg jag hur den säkra professionella relationen hjälpte läraren att vara sig själv. Detta bidrog till att eleverna accepterade de mänskliga egenskaperna för sin lärare. (lärare C, mina anteckningar, 4 maj, 2022)

Med detta avses att eleverna accepterar att lärare C har svarat fel på en matematikfråga som han och eleverna försökte lösa gemensamt som en förberedelse inför Nationella-prov. Detta gäller eleverna också att våga göra misstag och att försaka svara även om man är osäker om sitt svar är rätt. I samma resonemang betonar lärare C under intervjun att:

Det är det som jag tycker är särskilt viktigt, speciellt inom matten att de måste fatta att det inte är farligt att säga fel. Matematik är ett sånt ämne som har karaktär.... Ja jag gör fel jätteofta, och det blir så med matten att man missar något plus eller något minus någonstans. Absolut, det finns någon mänsklighet i det. (Lärare C, intervju, 4 maj, 2022)

Som vi kan förstå av citatet ovan menar alltså läraren C att det är viktigt för eleverna och lärare i den pedagogiska ledarskapsrelationen att vara sig själv samt acceptera att andra ska vara sig själva i den trygga ömsesidiga relationen som kan understödja den tilltro i relationen mellan lärare och eleverna. Resonemangen kring den goda ömsesidiga relationen och dess påverkan på eleverna stämmer överens med det som Sveningsson & Alvesson (2010), Muijs & Harris (2003) och Lilja (2013) skriver om. Sveningsson & Alvesson (2010) betonar att ledarskap är en ömsesidig relation mellan en ledare och efterföljarna. I samma resonemang beskriver Muijs

& Harris (2003) den meningsfulla relationen mellan lärare och elever som kan använda varandra som resurs med syftet att utvecklas. Vidare tillägger Lilja (2013) att den förtroendefulla relationen mellan lärare och elever kräver acceptans mot båda hållen. Med detta menar Lilja (2013) att pedagogen bör acceptera de mänskliga egenskaperna hos eleverna och därmed bör eleverna acceptera de mänskliga egenskaperna hos pedagogen.

Sammanfattningsvis har lärarna jag intervjuat påpekat att relationen är en grundläggande del av ledarskapet och gruppdynamiken. De intervjuade lärarna är överens om att genom goda interaktioner kan lärare skapa goda relationer med eleverna som är centrala för elevernas möjlighet att lära. Enligt intervjupersonerna är det viktigt att tydligt visa vilka ramar som organiserar relationen mellan lärare som en pedagogisk ledare och eleverna. Intervjupersonerna åsyftar också att förtroendefulla relationen mellan lärare och eleverna kan bidra till att man kan vara sig själva i skolmiljön och våga göra fel. Enligt intervjupersonerna ska detta understödja elevernas lärande och skapa en god gruppdynamiken i den trygga miljön.

4.3 Anpassning och variation

Vid frågan om vad det viktigast är i det pedagogiska ledarskapet redogör lärare A att det är essentiellt i läraryrket att skapa relationer och anpassa sig, trots att det är mycket enklare sagt än gjort. Vidare fortsätter lärare A och betonar att han har olika sätt för att leda ett klassrum beroende på vilken klass han är i. Lärare A förklarar sitt svar under intervjun och berättar att han har varit på grundskolan där man behövde leda mycket mer och göra mer i jämförelse med gymnasieelever. Med detta menar lärare A att läraren som en ledare kommer att träffa en stor mängd av människor och det är viktigt att kunna anpassa sig och variera mellan olika arbetssätt. Lärare A beskriver hur man anpassar och varierar sitt arbetssätt:

Men ändå måste man anpassa arbetssätt, variera arbetssätt för alla. För att de gillar att läsa och de gillar att lyssna och de gillar att prata och de gillar att skriva. Detta lär lärare att hitta balans och ha variation och det är som skapar en bra lärare tror jag. Ämneskunskaper är också viktiga att ha. Har man grunden så kan man variera i arbetssätt, så det är viktigt. (Lärare A, intervju, 4 maj, 2022).

Som vi kan begripa av citatet ovan menar alltså läraren A att det är viktigt för eleverna och lärare i den pedagogiska ledarskapsrelationen att läraren bör anpassa sig efter elevers olikheter. Med detta avser lärare A också att det är betydelsefullt att lärare skall variera mellan flera arbetssätt. Det finns likheter med lärarnas resonemang kring ledares anpassning och variation med Olssons (2016) beskrivning av lärarens ledarskap. Olsson (2016) redogör för syftet med variation av ledarskap är att välja den strategin som passar in mer med en grupp av karaktärer. Med detta avser Olsson (2016) att den pedagogiska ledaren kan utöva olika ledarstilar i nya situationer eller nya händelser. Med detta menade Olsson (2016) att lärare upplever olika situationer samt olika händelser under skoldagen och på grund av detta är det essentiellt att lärare anpassar sig efter varje händelse och varierar mellan ledarstilar utifrån situationens egenskaper.

Även lärare B talar om variation och anpassning och betonar att det är centralt i den pedagogiska ledningen att lärare växla mellan båda rollerna, som är att vara en ledare och att se individen samt att vara en ledare för hela gruppen. Lärare B förklarar detta genom ett exempel som är att vara en ledare för en lektion och fånga elevernas uppmärksamhet när eleverna sitter och lyssnar på genomgången. Det är betydelsefullt att lärare kan släppa ledarrollen efter 20 minuter och ha diskussion om lektionsinnehållet. Lärare B fortsätter sin förklaring och berättar att det är viktigt att lärare kan gå tillbaka till den tydliga rollen som ledare och samla ihop lektionen. Med detta menar lärare B att det är centralt att lärare som en ledare i klassrummet kan växla mellan olika roller som krävs för att kunna bedriva en bra lektion och skapa ett gott studieklimat. Han menade också att det är väsentligt att den pedagogiske ledaren kan se varje individs behov samt ser kollektivets behov och kan bemöta de olika behoven på ett professionellt sätt. Lärare B menar också att det goda bemötandet för varje individs behov i gruppen kan skapa en god dynamik i klassrummet för att varje individ känner att de är en viktig del av klassrummet.

Lärarnas resonemang kring variation och anpassning som är betydelsefulla för att bemöta elevernas behov är relevant med det som Thornberg (2020) och Olsson (2016) skriver om. Thornberg (2020) betonar att det är huvudsakligt att lärarna bemöter de sociala grundbehoven: att bli sedda, bekräftade och att bli respekterade. Vidare fortsätter Thornberg (2020) att tala om hur avgörande det är att lärare bemöter de olika sociala grundbehov som är värdefulla och påverkar elevernas lärande. Vidare fortsätter Thounder (2020) med att beskriva att det är centralt för elevernas lärande att eleverna har ett inflytande, är delaktiga och kan ta ansvar i den demokratiska lärmiljön via t.ex. elevråd eller klassråd. I liknande resonemang redogör Olsson (2016) att det är betydelsefullt att den pedagogiska ledaren ser individen och kollektivet. Olsson (2016) fortsätter i sitt resonemang och talar om hur det är väsentligt att läraren ser individens olika behov med olika förutsättningar för inläring och olika stödbehov. Samtidigt är det viktigt att lärare ser det kollektiva lärandets mål mot de nationella målen. Med detta menar Olsson (2016) att det är huvudsakligt för en lärare i sin ledarroll att väcka elevernas intressen för lärandet via olika anpassningar och variation mellan olika strategier samt lärare skapar intresseväckande aktiviteter med målet att främja elevernas lärande.

Sammanfattningsvis kan sägas att de lärare jag intervjuat menar att anpassning och variation är en viktig del av ledarskapet och gruppdynamiken. De intervjuade lärarna är överens om att genom olika anpassningar utifrån elevernas olika stödbehov, kan lärare leda elevernas lärande mot de nationella målen. Enligt intervjupersonerna är det viktigt att variera mellan flera arbetssätt, didaktiska val och övningarnas svårighet likaså. De intervjuade lärarna menar att via anpassning och variation kan eleverna nå lärandemål så långt de kan utifrån varje individs behov och varje individs inlärningsförutsättningar. De intervjuade lärarna är överens om att genom differentiering kan man navigera elevernas lärande i en god omgivning med god dynamik mellan gruppmedlemmar.

4.4 Ledarskapets villkor och gruppdynamik

Enligt de intervjuade lärarna är det inte bara de själva som påverkar deras möjligheter att leda klassen på ett bra sätt, de menar att andra yttre faktorer också påverkar både deras möjligheter

att utöva ett gott ledarskap samt hur gruppen fungerar. Lärare C berättar att gruppstorlek påverkar hans ledarstil:

Det är lättare att styra i en liten grupp, så är det en stor grupp, då kan man inte vara för förlåtande kring att eleverna pratar om vad som helst. ... Jag hade ett par ettor för ett tag som var en jättebra grupp, men de var för tjugiga, och det var några av de som var högljudda. Så där var man tvungen att ha en liten strängare hand liksom, och säga nej liksom ni får inte prata nu. Ni måste sänka er och ha en arbetsmiljö här. Sen har jag haft en liten grupp en gång på 10 elever som inte ville säga någonting. Det påverkar hur man är som person också, så försöker jag fylla tystnaden liksom. (lärare C, intervju, 4 maj, 2022).

Lärare C förklarar i citatet ovan med tydliga exempel hur elevgruppens storlek påverkar hur han leder sin lektion. Det var viktigt för lärare C att skapa den goda dynamiken i klassrummet via de mest anpassade ledarstilar som passar situationen och gruppstorleken. Under intervjun redogör lärare C att han tillåter elevernas småprat om elevgruppen är liten. Däremot i den stora gruppen kan han inte tillåta elevernas småprat eftersom det kommer att påverka andra elevers koncentration negativt. Lärare C fortsätter med sin förklaring och betonar att elevernas småprat kan komma att påverka lektionstiden negativt. Detta kommer naturligtvis att minska längden på genomgången. Det finns likheter med lärarnas resonemang kring att antalet elever har en stor betydelse i lärares ledarskap är ett studieresultat som Granström (2007) presenterar i sin forskning. Granström (2007) betonar att en klass med 21–30 antal elever är en stor grupp elever i en klass som kräver en progressiv koncentration och arbetsinsats av läraren i jämförelse med små grupper där antalet elever är mindre än 21. Granström (2007) fortsätter i sin förklaring och beskriver hur elevgruppens storlek kan påverka den pedagogiska ledarens arbetssätt negativt genom att öka känslan av stress hos pedagogen. Med detta åsyftar Granström (2007) att den pedagogiske ledaren kan känna sig stressad för att läraren inte kan bemöta elevernas olika behov som är flera i de stora klasserna. Det vill säga att lärare inte kan främja elevernas lärande och skapa den goda lärmiljön och den goda dynamiken i en stor elevgrupp.

Ett annat villkor, både för lärarens möjligheter att leda klassen och för hur gruppdynamiken fungerar, är det faktum att det är viktigt att jobba med elevernas motivation. Dahlkvist (2020) beskriver vikten av motivationen för elevernas lärande och betonar att eleverna har olika syn på skolan, olika inlärningsförutsättningar och olika motivation. Vidare fortsätter Dahlkvist (2020) sin förklaring och markerar att genom lärarens ledarskap som byggde den positiva goda relation och interaktion med eleverna kan läraren höja elevernas motivation vilket är en framgångsrik faktor. Detta kan också bidra till ett positivt lärandeklimat i klassrummet (Dahlkvist, 2020). Den största konsekvensen för låg nivå av motivation kan vara att eleverna upplever skolan som meningslös. Dahlkvist (2020) avslutar sin förklaring och berättar om eleverna som saknar motivation för att de har en stark känsla av olust som skapats för lärandet hos eleverna.

Ett liknande resonemang förde lärare D under intervjun om motivationens betydelse för elevernas lärande och säger:

En bra elevgrupp är en som är utmanad, är motiverad, förstår varför vi ska göra det så blir det lättare för dem att göra det... Jag kan vägleda dem sen ska de lära sig, så det blir en ansvarig grupp så blir det roligare och lättare att jobba med. Men om en grupp som inte bryr sig om sina studier och inte tar sitt ansvar, om de missar en lektion och inte bryr sig om vilka uppgifter vi jobbade med, då blir det tuffare så klart för eleverna och för mig också som ska nå kursmålen. (lärare D, intervju, 4 maj, 2022).

I citatet ovan kopplar läraren elevernas motivation och hur detta kan inverka på hennes sätt att leda. Lärare D menar att motivationen är viktig för eleven och läraren. Hon betonar att det är lättare för lärare att vägleda eleverna i klassen när de är motiverade. Dessutom är motivationen väsentligt för lärare också för att kunna undervisa på ett skickligt sätt och genom lärarens engagemang kan lärare visa hur mycket de är drivna för sin roll som en pedagogisk ledare i klassrummet. Lärare D menar att när eleverna känner att deras lärare är engagerade och bryr sig om deras lärande kan det bidra till att höja elevernas motivation. Lärare D berättar att de motiverade eleverna är de eleverna som tar sitt ansvar för sitt lärande. Med detta menar lärare D att motivationen kan väcka elevernas intresse för lärandet och detta kan bidra till att stärka relationen mellan eleverna och skolan. Detta kan också bidra till att eleverna känner att det är möjligt att utveckla sig och skolan får stor betydelse i elevens liv. I liknande resonemang visar Hattie (2014) i sina metastudier att motivationen är essentiellt i elevernas lärande. Hattie (2014) förklarar detta och redogör att ju högre nivå av motivation, desto mer vill eleverna satsa på deras skolpresentation. Med detta menar Hattie (2014) att de motiverade eleverna engagerar sig mer i deras lärande och tar ansvar för sitt lärande. Vidare menar Hattie (2014) också att lärare bör motivera eleverna som är omotiverade genom det goda ledarskapet i klassrummet.

Sammanfattningsvis kan sägas att de intervjuade lärare menar att det finns andra villkor som har en verkan på lärarens möjligheter att leda klassen och hur gruppdynamiken fungerar. Ett av de villkoren är klassens gruppstorlek. De intervjuade lärarna har en gemensam syn på hur klasstorleken kan ha effekt på lärarens ledarskap. Det vill säga att stora klasser kräver mer av lärare att anpassa sitt sätt att leda och olikheterna i sättet att leda är beroende av gruppstorleken. Det gäller också dynamiken i gruppen och hur lärare kan skapa den goda gruppdynamiken som kan främja elevernas lärande. Ett annat villkor som utövar inflytande på lärarens ledarskap och hur gruppdynamiken fungerar, är motivationen. Detta gäller både lärare och elever, det vill säga engagerade lärare ska genomföra sitt arbete på ett skickligt sätt och kommer att visa eleverna hur mycket läraren bryr sig om elevernas lärande. Detta kommer att inverka på elevernas motivation som även är väsentligt för elevernas lärande. Å andra sidan är elevernas motivation en grund för elevernas lärande. Den motiverade eleven presentera bättre i skolan, har lust för att utveckla och genomföra skolarbetet.

5.Diskussion

5.1 Resultatdiskussion

Syftet med denna studie var att undersöka om det finns en relation mellan lärarens ledarskap och gruppdynamiken som verkar elevernas lärande. Resultatet kommer att diskuteras utifrån två forskningsfrågor som har formulerats för att uppnå syftet:

1. Hur påverkar lärarens ledarskap gruppdynamiken i klassrummet?
2. Vilka faktorer menar lärarna påverkar deras möjligheter att utöva ett bra ledarskap och skapa en bra gruppdynamik i klassrummet?

Studien har tre huvudgrunder vilka är: ledarskap, gruppdynamik och lärande. I tidigare forskningsavsnitt nämndes forskning som kopplar samman lärarens ledarskap med lärandet och forskning som kopplar mellan gruppdynamiken och lärandet. I studien försöktes det att koppla och förstå relationen mellan lärarens ledarskap och gruppdynamiken. Dessutom försöktes det att lyfta fram några faktorer som inverkar lärarnas möjligheter att utöva ett gott ledarskap som kan skapa en god gruppdynamik i klassrummet i studien. Det var ett intressant forskningsområde och jag var oerhört engagerad att undersöka detta från ett lärarperspektiv som kan bidra till att utveckla min uppfattning på pedagogens roll under skoldagen.

En av ledarskapsdefinitionerna är att vägleda människors utveckling mot ett gemensamt mål (Sveningsson & Alvesson, 2010). Vidare fortsätter Sveningsson & Alvesson (2010) i sitt resonemang och betraktar att ledarskap är en komplex social process som handlar om att lyssna, kommunicera och vara tydliga. Muijs och Harris (2003) definierar i sin forskning det pedagogiska ledarskapet som sker när en lärare som en ledare leder eleverna in och utifrån klassrummet samt inverkar på andra med målet att förbättra lärandet. Samtliga av de intervjuade lärarna var överens om att de är ansvariga för elevernas utveckling. Min personliga reflektion är att lärarens ledarskap har en stor betydelse i elevernas lärande och en skicklig pedagog som en ledare i klassrummet kan vägleda elevernas utveckling mot de nationella målen. Det kräver också att pedagogen kan leda elevernas förbättring genom att lyssna, vara lyhörda och kommunicera genom ett tydligt sätt. De kraven gäller också eleverna. Min studie visar på att den goda ledningen genom den goda kommunikationen kan läraren som en ledare bygga en fungerande gruppdynamik i klassrummet, vilket i sin tur kommer att främja elevernas lärande.

I tidigare forskning nämndes det att basen för gruppdynamiken är känslan av samhörighet hos gruppmedlemmarna (Svedberg, 2021). De intervjuade lärarna är överens om att relationen mellan lärare och elever samt relationen mellan eleverna är viktiga för att främja elevernas lärande. Min personliga reflektion är att vi-känslan är grunden för att pedagogen ska kunna leda en elevgrupp mot målen samt att bygga en fungerande gruppdynamik mellan gruppmedlemmar, då använder gruppmedlemmarna varandra som resurs för att utvecklas.

Bland deltagande lärare betonas vikten av tydligheten i lärarens ledarskap. Min studie visar att ett tydligt ledarskap av läraren kan i sin tur påverka gruppdynamiken i klassrummet. Tidigare

forskning pekar på att lärandeprocessen sker under flera faser och tydligheten har en stor betydelse i processen (Ogden, 2017). Sveningsson & Alvesson (2010) menar likt Ogden (2017) att den pedagogiska ledaren kan leda en elevgrupps utveckling mot lärandemålet via tydliga instruktioner, struktur samt regler. Mitt studieresultat stämmer överens med tidigare forskning som anser att läraren som en ledare i klassrummet bör tydliggöra att läraren är den enda ledaren under lektionen. Detta kan genomföras genom att den pedagogiska ledaren ska klargöra för elevgruppen vilka rutiner och regler som organiserar lektionsmomenten. Detta gäller också att tydliggöra vilka gränser som ramar in den professionella relationen mellan lärare och elev. Min personliga reflektion stämmer överens med tidigare forskning och med mitt studieresultat, att tydlighet är en huvudgrund i lärares ledarskap som kan leda till att bygga en fungerande gruppdynamik i klassrummet. När reglerna finns då finns också konsekvenser för dem som bryter mot reglerna, vilka också är nödvändiga för läraren att klargöra för eleverna.

Samtliga lärare betonar att det är viktigt att bygga bra relationer via goda interaktioner med eleverna för att ledarskapet skall fungera. Ett av mina studieresultat är att en bra relation och interaktionen mellan lärare som en ledare och eleverna gör så läraren kan leda klassrummet på fungerande sätt, vilket i sin tur hjälper läraren att forma den goda gruppdynamiken. Tidigare forskning visar att lärandet sker genom den goda interaktionen mellan läraren och eleven (Thornberg, 2020). Den meningsfulla relationen mellan pedagogen och eleverna leder till att de kan använda varandra som resurser med syftet att utvecklas (Muijs & Harris, 2003). Flera av de intervjuade lärarna i min studie betonar att det är den trygga ömsesidiga relationen som kan understödja den förtroendefulla relationen mellan lärare och eleverna. Detta instämmer med den socialpsykologiska teorins perspektiv som undersöker den sociala interaktionen mellan människor samt mellan individer och samhället (Thornberg, 2020). Min syn på relationen och interaktionen stämmer överens med tidigare forskning och med mitt studieresultat som redovisar att relationen och interaktionen är mänskliga behov som överlappar varandra och är centrala i elevernas utveckling.

Ett av mina studieresultat var att de flesta lärarna väljer att variera och anpassa sig efter elevgruppens behov med syftet att nå lärandets mål. Det gäller också att läraren varierar mellan olika ledarstilar och anpassar sig efter varje händelses egenskaper. Detta instämmer med Olsson (2016) forskningsresultat som handlar om lärarens ledarskap variation med syftet att anpassa ledningen efter varje ny situation under skoldagarna. Olsson (2016) avser att läraren som en ledare i klassrummet bör bemöta individers behov och kollektiva behov samtidigt. Min personliga reflektion är att den goda pedagogiska ledaren kommer att variera mellan olika didaktiska val med syftet att bemöta elevernas olika inlärningsförutsättningar. Dessutom är det goda bemötandet av individers behov som ska inverka eleven som därav kommer att känna sig som en viktig del av gruppen, vilket i sin tur kommer att bilda en fungerande gruppdynamik.

Bland de deltagande lärarna betonas det att det finns andra yttre faktorer som påverkar både ledarskapet och gruppdynamiken. De intervjuade lärarna har en gemensam syn på att elevgruppens storlek är en faktor som påverkar lärarledarskapet. Detta instämmer med Granström (2007) studieresultat som visar att storleken av elevgruppen kan påverka den

pedagogiska ledarens arbetssätt. En annan faktor som kan inverka är elevernas motivation och lärarnas engagemang som är ett av mina studieresultat. Detta stämmer överens med Dahlkvist (2020) syn på elevers skolmotivation som har en stor vikt i elevernas lärande. Min personliga reflektion stämmer överens med både mitt studieresultat och tidigare forskning, att det finns olika förutsättningar som kan påverka lärarens ledarskap såsom elevgruppens storlek och elevernas motivation samt lärarens engagemang. Alla dessa förutsättningar påverkar lärarens ledarskap vilket i sin tur påverkar gruppdynamiken som läraren kan skapa.

5.2 Avslutande tankar

Genom denna studie har jag fått ta del av fem verksamma legitimerade lärares resonemang kring lärarens ledarskap och gruppdynamik. Därtill fick jag ett översiktligt perspektiv på vilka villkor som stödjer lärarna att utöva ett bra ledarskap och skapa en bra gruppdynamik i klassrummet. Min analys har visat att ledarskap är en central del av läraryrket för de intervjuade lärarna. Men det är också en viktig pusselbit för deras elevers lärande men även för gruppdynamiken. Läraryrket är ett yrke som kräver att läraren behärskar ledarskapskompetenser (Thornberg, 2020). Den goda läraren bör kunna förmedla kunskaper och färdigheter (Granström, 2007). För att kunna lyckas med detta bör läraren ha kunskapen om klassrumsinteraktion och grupprocesser. Det är viktigt att lärare tar hänsyn till tidsaspekten. Anledningen bakom detta är att läraren blir säkrare i sin roll som pedagogisk ledare och känner sig trygg i sin roll.

I den demokratiska lärmiljön bör den skickliga pedagogen ta hänsyn till att både läraren och eleverna har makt i den ömsesidig relation. Pedagogen har en formell makt som eleverna accepterar och eleverna har också makt i klassrummet (Lilja, 2013). Den kunniga pedagogen som en ledare för klassrummet kan utöva sin makt med de lämpligaste sätten för att vägleda eleverna utveckling. Det är även viktigt att pedagogen hittar balansen mellan lärares makt och elevernas makt som kan bidra till att skapa den goda dynamiken mellan gruppmedlemmar.

Som pedagogisk ledare bör läraren kunna växla mellan olika ledarstilar (Stensmo, 2010). Läraren kan vara demokratisk när t.ex. provdatum bestäms med eleverna. Eleverna kan uppleva att deras lärare är auktoritär när läraren inte tillåter småprat som påverkar elevernas koncentration på ett negativt sätt. Grupputveckling kräver också tiden där gruppmedlemmar kan hitta sin roll och lära sig vilka normer som dominerar i lärmiljön. Det är viktigt att som pedagogisk ledare arbeta kontinuerligt med gruppdynamiken (Thornberg, 2020). Läraren bör involvera eleverna i denna process och kunna frambringa en vi-känsla i klassrummet. Då känner sig alla elever som en viktig medlem i gruppen. Det är väsentligt att pedagogen kan hitta en balans mellan att vara en lärare och en ledare. Detta kan i sin tur bidra till att bilda en fungerande gruppdynamik i klassrummet.

Samtliga lärare är överens om att deras ledarskap är betydelsefullt för att skapa en god gruppdynamik, vilket kan främja elevernas lärande. Avslutningsvis kan jag tycka att lärares ledarskap, gruppdynamiken och elevernas lärande överlappar varandra i den studiemiljön som kan bilda en fungerande lärmiljö. Med detta menas att det är omöjligt att skapa den bästa miljön

för elevernas utveckling utan de två huvudgrunderna, det goda ledarskapet av lärarna och den goda gruppdynamiken. Lärarna som vägleder elevernas lärande är ansvariga för att erbjuda den mest gynnsamma lärmiljön för eleverna (Granström, 2007).

5.3 Metoddiskussion

5.3.1 Metoddiskussion

I studien används två metoder för att samla data för min studie som är observationer och intervjuer. Metoddiskussionen hjälpte mig att få en bättre förståelse för studiens ämne (Denscombe, 2021). Data samlades in genom två olika metoder som kompletterar varandra (Denscombe, 2021). Detta hjälpte mig att få ett bredare perspektiv och samla värdefullt empiriskt material för studien. En nackdel med metoddiskussionen är att forskare har en tidsram för att försöka samla data (Denscombe, 2021). Tidsbrist begränsade mitt studieresultat eftersom planen som var att genomföra fem observationer, varav tre inte kunde genomföras.

5.3.2 Observation diskussion

Planen var att observera en lektion med varje lärare som därefter skulle bli intervjuad. På grund av tidsbrist kunde jag endast observera två lektioner vilket begränsade min datainsamling. Troligen är att min närvaro i klassrummet förändrade den naturliga lärmiljön. En nackdel med systematisk observation är att forskarens närvaro kan störa den naturliga miljön i klassrummet (Denscombe, 2021). Detta innebär att min närvaro kan påverka eleverna och lärares naturliga beteende i klassrummet. En av de två observationerna var i ett av de klassrum som jag har observerats i under min VFU-period. Detta kan ha minskat inverkan av min närvaro i klassen och kan ha lett till att den naturliga miljön i klassrummet bibehållits.

5.3.3 Intervju diskussion

Planen var att intervjua lärarna i skolan och hålla ansikte mot ansikte intervjuer. På grund av tidsbrist och nationella prov-perioden kunde inte alla intervjuer genomföras på samma sätt och två stycken genomfördes via Zoom. En nackdel med intervjuerna är att de intervjupersonerna kan uttrycka mer än vad personen gör (Denscombe, 2021). Detta kan minska datans validitet på grund av att uttrycken inte stämmer överens med handlingen.

5.3.4 Urval diskussion

Det var utmaning att planera fem observationer och fem intervjuer med olika legitimerade deltagande lärarna för att kunna samla data för studien. Några av de kontaktade lärarna kunde inte vara med på grund av tidsbrist samt att det var en period av nationella prov. Detta innebär att lärarna ställde mer fokus på att förbereda eleverna för nationella proven, eller att rätta proven och sätta betyg. Detta påverkade min forskning och begränsade mitt studiematerial, vilket i sin tur påverkat mitt studieresultat.

5.4 Vidare forskning

Denna studie har visat att lärares ledarskapsstil kan påverka gruppdynamiken. Genom denna undersökning har många frågor aktualiserats som kräver vidare forskning. Forskning inom gruppdynamik är ett område som behöver undersökas under en lång tid för att kunna nå ett

fullgott resultat och samtidigt behålla hög validitet. På grund av tidsbrist kunde jag inte fördjupa mig i studien. Det skulle därför vara intressant att genomföra elevintervjuer för att få elevernas perspektiv och deras upplevelser kring lärarens ledarskap och gruppdynamik. Det skulle även vara tänkvärt att intervjua och observera flera lärare med syftet att få ett bredare perspektiv som kan leda till att resultatet av studien kan generaliseras till en viss utsträckning som t. ex. lärare i olika kommuner, lärare med visst antal år av erfarenheter, eller nyexaminerade.

6.Referenser

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in Psychology*, 3:2, s. 77–101.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (tredje upplagan). Stockholm: Liber.
- Denscombe, M. (2021). *Forskningshandboken för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Fjärde upplagan. Studentlitteratur.
- Granström, K. (2007). ”Ledarskap i klassrummet”. I Granström, K. (red). *Forskning om lärares arbete i klassrummet. Forskning i fokus, nr.33*. Myndighet för forskning: Stockholm.
- Hakvoort, Ilse & Friberg, Birgitta (red.) (2021) *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. Fjärde upplagan. Malmö: Gleerups.
- Hattie, J. (2014). *Synligt lärande: en syntes av mer än 800 metaanalyser om vad som påverkar elevers skolresultat*. Natur & Kultur.
- Jensen, E. & Løw, O (2011). *Pedagogiskt ledarskap – om att skapa goda relationer i klassrummet*. Gleerups.
- Lilja, Annika. (2013). *Förtroendefulla relationer mellan lärare och elev* [Doktorsavhandling, Göteborg studies in educational sciences, 338]. Göteborg: Göteborgs Universitet vid Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning, 25.
- Muijs, D. & Harris, A. (2003). Teacher Leadership—Improvement through Empowerment? An Overview of the Literature. *Educational Management & Administration, Vol 31(4)* 437–448; 036163
- Ogden, T. (2017) *Ledarskap i klassen, praktik, teori och forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Olsson, Maria (2016). *Lärares ledarskap som möjliggörande i och begränsande barn -En deltagarorienterad studie* [Doktorsavhandling, Doktorsavhandling från Specialpedagogiska institutionen, Stockholms universitet].
- Skolvärlden. (2022). *Så blir du en skicklig ledare i klassrummet*. Uppdaterad 28 september, 2020. Hämtad 2022- 04-01. <https://skolvarlden.se/play/sa-blir-du-en-skicklig-ledare-i-klassrummet>
- Stensmo, C. (2010). *Ledarskap i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Svedberg, L. (2021). *Gruppsykologi: om grupper, organisationer och ledarskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Sveningsson, S. & Alvesson, Mats. (2020). *Ledarskap*. Malmö: Liber.

- Thornberg, R. (2020). *Det sociala livet i skolan: socialpsykologiska perspektiv*. (3 uppl.). Liber.
- Wede, C., Sundh, F., & Berg, G. (2021) *Lärare som ledare: i och utanför klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Dahlkwist, M. (2020). *Uppdrag lärarledarskap, ledarskap, relationer och grupprocesser* (1 uppl.). Kina: Liber.

Bilagor

Bilaga 1:

Hej ...,

Mitt namn är Huda Jowhar och jag är en lärare student som läser ”Kompletterande pedagogisk utbildning för ämneslärare” vid Göteborg Universitet.

Här kommer lite info om mitt examensarbete:

Mitt examensarbete handlar om ”ledarskap och gruppdynamik”. Syftet med studien är att visa samband mellan lärares ledarskapsstil och gruppdynamiken i klassrummet. Jag undrar om det är möjligt att intervjua och observera dig. Syftet med detta är att samla data till min studie. Är det möjligt att träffa då på

Intervjuerna kommer ske individuellt och pågå i cirka 30–40 minuter. Alla intervjuer ska spelas in, alternativt ta anteckningar för att efteråt kunna analysera lärarens resonemang. Alla inspelningar kommer att raderas av mig efter kursen är genomförd och examinerad med minst ett godkänt betyg. Alla deltagare kommer att tillfrågas om de vill medverka. Medverkan är frivillig och kan när som helst avbrytas under intervjun om deltagaren så önskar. Lärarnas intressen samt personliga uppgifter är skyddade.

Om du behöver ytterligare information går det bra att kontakta mig.

Ser fram emot att träffa dig

Huda Jowhar

Bilaga 2:

Intervjuer frågor:

- Kan presentera dig själv genom att svara på: vad har du för lärarutbildning? Vilka ämnen undervisar du? hur länge har du jobbat som lärare? vilken årskurs arbetar du med nu och vilka arbetade du med tidigare?
- Jag var ju med nu på din lektion, var allt som vanligt tycker du? Är det så här det brukar vara under dina lektioner, eller var något annorlunda idag från hur det brukar vara?
- Tänker du på dig själv som en ledare för klassen du undervisar?
- Hur skulle du beskriva dig själv som ledare? Vad tycker du är viktigt?
- Tänker du mycket på hur du är som ledare i klassrummet?
- Hur tycker du att en riktigt bra ledare är?
- Hur tycker du att en riktigt dålig lärare är?
- Finns det situationer där du tycker att du varit en riktigt bra ledare?
- Vad skulle du säga karaktäriserar dig som ledare?
- Vad tänker du påverkar ditt ledarskap, till exempel yttre faktorer, eller situationer som påverkar?
- Hur brukar du göra om det blev stökigt i klassrummet? Har du några strategier för att hantera stökiga situationer? Funkar strategierna tycker du?
- Hur tycker du en riktig bra elevgrupp är?
- Hur tycker du en utmaning elevgrupp är?
- Hur brukar du göra om en elevgrupp samarbete mellan elever fungerar inte?